Kwartalnik Historyczny
Rocznik CXXXIII, 2026, 2
PL ISSN 0023-5903

JANUSZ STANISŁAW BIENIAK
(1 X 1927 — 28 VII 2025)

28 lipca 2025 r., po długiej i ciężkiej chorobie, zmarł w Warszawie Profesor Janusz Bieniak — wybitny mediewista, nestor toruńskiego środowiska historycznego, profesor emeritus związany z Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu (dalej: UMK) nieprzerwanie od 1946 r. Zapamiętany zostanie jako współtwórca (obok Kazimierza Jasińskiego) toruńskiej szkoły genealogicznej oraz inicjator, twórca i propagator nowoczesnych badań nad średniowiecznym rycerstwem polskim.

Urodził się 1 października 1927 r. w Warszawie w rodzinie o tradycjach ziemiańskich. Był synem Mariana, majora Wojska Polskiego, oraz Marii z Czaczkowskich. Jego ojciec brał w młodości udział w powstaniu wielkopolskim oraz wojnie polsko-bolszewickiej, a później służył w wojsku w Warszawie i Toruniu. Walczył w kampanii wrześniowej 1939 r.; wzięty do niemieckiej niewoli, przebywał w kilku oflagach aż do lutego 1945 r.

Janusz Bieniak rozpoczął edukację w Warszawie, a po przeniesieniu ojca do Torunia kontynuował naukę w stolicy województwa pomorskiego. W 1939 r., po wybuchu II wojny światowej, przebywał przez krótki czas w Łęczycy, a w 1940 r. został wraz z matką i rodzeństwem wysiedlony do Generalnego Gubernatorstwa. Rodzina zamieszkała u krewnych w Bolimowie — rodzinnej miejscowości ojca. Tu kontynuował naukę w szkole powszechnej, a od 1942 r. uczył się w Warszawie w Miejskim Gimnazjum Handlowym, a następnie w Prywatnej Szkole Handlowej J. Gąseckiego, pobierając edukację jednocześnie w ramach tajnego nauczania.

Po zakończeniu wojny rodzina Bieniaków powróciła do Torunia, gdzie Janusz podjął naukę w Gimnazjum i Liceum im. Stefana Żeromskiego. Po ukończeniu szkoły oraz kursu wstępnego o profilu humanistycznym, w październiku 1946 r. rozpoczął studia historyczne na Wydziale Humanistycznym UMK[1]. Początkowo jego zainteresowania historyczne koncentrowały się wokół starożytności, jednak uczestnicząc w wykładach i proseminariach wybitnych mediewistów i twórców toruńskiej szkoły mediewistycznej — Karola Górskiego i Bronisława Włodarskiego, zafascynował się problematyką średniowiecza. Jak sam wspominał, zachwyciła go metoda pracy z materiałem średniowiecznym, która w wyjątkowy sposób łączyła precyzję analityczną z koniecznością interpretacji w kontekście źródłowym i historycznym. Był bardzo dobrym studentem, aktywnie uczestniczył też w studenckim życiu naukowym i społecznym.

Należał do Koła Historyków, w kadencji 1947/1948 pełniąc funkcję skarbnika, a także do Stowarzyszenia „Bratnia Pomoc" oraz Caritas Academica. Pracę magisterską poświęconą dziejom Mazowsza do buntu Miecława napisał na seminarium historii Polski średniowiecznej pod kierunkiem Bronisława Włodarskiego i obronił w maju 1951 r. W kolejnym roku złożył dokumenty na aspiranturę na UMK. Mimo pomyślnie zdanych egzaminów nie został przyjęty z powodu braku miejsc, choć prawdziwym powodem była najpewniej jego głęboka religijność manifestowana udziałem w wydarzeniach kościelnych. Rezygnując z dalszych starań, tłumaczył swoją decyzję „trudnymi warunkami rodzinnymi"[2].

Niedługo po uzyskaniu stopnia magistra, w 1951 r. rozpoczął pracę w Muzeum Pomorskim w Toruniu (obecnie Muzeum Okręgowe). W muzeum tym zajmował kolejno stanowiska: instruktora społeczno-oświatowego, adiunkta, kustosza, a od 1956 r. — kierownika Działu Naukowo-Oświatowego. W 1960 r. objął funkcję kierownika Działu Historii, którego koncepcję opracował samodzielnie, opierając się na własnych założeniach teoretycznych, sformułowanych już w 1954 r. W muzeum prowadził ożywioną działalność popularyzatorską, wystawienniczą oraz odczytową, koncentrując się na regionalnej historii średniowiecza oraz problematyce nauczania historii w szkołach. Uczestniczył również w ogólnopolskich konferencjach muzealnych. W latach 1949–1951 oraz 1957–1958 krótko pracował jako nauczyciel historii w Niższym (Małym) Seminarium Ojców Redemptorystów w Toruniu[3].

Z dniem 1 marca 1958 r., na wniosek Bronisława Włodarskiego, został zatrudniony na pół etatu jako asystent w Zakładzie Historii Polski do XV wieku (później: Katedra Historii Polski do XV wieku i Nauk Pomocniczych Historii) w Instytucie Historii UMK. Pomimo starań promotora nie było szans, by przed Październikiem '56 mógł otworzyć przewód doktorski czy uzyskać etat. Odium pochodzenia i głęboka religijność oraz udział w pracach Caritas Academica uniemożliwiały karierę na uniwersytecie. W październiku 1960 r. awansował na stanowisko starszego asystenta, a z dniem 1 lutego 1961 r., już po obronie rozprawy doktorskiej, objął pełen etat adiunkta na UMK. Dopiero wówczas zrezygnował z pracy w muzeum. Jeszcze w 1957 r. Janusz Bieniak uzyskał zgodę na wszczęcie przewodu kandydackiego (doktorskiego) na Wydziale Humanistycznym UMK, w zakresie historii Polski średniowiecznej, pod opieką Bronisława Włodarskiego. W grudniu 1960 r. obronił rozprawę doktorską, pt. „Państwo Miecława: studium analityczne" (opublikowaną w 1963 r.) i uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych. Recenzenci Aleksander Gieysztor i Tadeusz Grudziński[4] bardzo wysoko ocenili wartość naukową bronionej dysertacji, podkreślając doskonałe opanowanie materiału źródłowego, dojrzałość ujęcia tematu oraz umiejętne wykorzystanie danych archeologicznych.

W kolejnych latach zainteresowania badawcze Janusza Bieniaka zaczęły się koncentrować na studiach nad historią Polski XIII i XIV w. Z czasem nabrał przekonania, że okres wczesnego średniowiecza (X–XI w.) oferuje ograniczone możliwości badawcze. Ta refleksja, oparta zarówno na analizie źródłoznawczej, jak i na własnej praktyce badawczej, skłoniła go do porzucenia wcześniejszych

planów dotyczących studiów nad początkami państwowości polskiej na rzecz pogłębionej analizy wydarzeń i procesów politycznych późniejszego średniowiecza. W kolejnych latach prowadził intensywną działalność naukową, koncentrując się przede wszystkim na zagadnieniach związanych z przemianami politycznymi i społecznymi przełomu XIII i XIV w. Jej ukoronowaniem stała się rozprawa habilitacyjna będąca zwieńczeniem dotychczasowych badań[5].

W czerwcu 1968 r. Janusz Bieniak uzyskał stopień doktora habilitowanego w zakresie historii średniowiecznej Polski oraz nauk pomocniczych historii. Podstawą przewodu habilitacyjnego była rozprawa, pt. „Wielkopolska, Kujawy, ziemie łęczycka i sieradzka w dobie likwidacji rządów czeskich w Polsce na początku XIV w." Na mocy uchwały Rady Wydziału Humanistycznego autor został zwolniony z obowiązku wcześniejszej jej publikacji. Rok później praca ukazała się drukiem pod zmienionym tytułem: *Wielkopolska, Kujawy, ziemie łęczycka i sieradzka wobec problemu zjednoczenia państwowego w latach 1300–1306*.

W rozprawie habilitacyjnej Doktor Bieniak podjął fundamentalny problem genezy i uwarunkowań procesów zjednoczeniowych w Polsce na przełomie XIII i XIV stulecia, które doprowadziły do odnowienia Królestwa Polskiego. Szczególne znaczenie w tych badaniach miały pionierskie analizy polskiego rycerstwa i możnowładztwa jako elit władzy. Autor osadził je w nurcie badań genealogicznych, heraldycznych i prozopograficznych, czyniąc z tych dziedzin podstawowe narzędzie do rekonstrukcji struktur społecznych oraz mechanizmów funkcjonowania społeczeństwa średniowiecznego. Dzięki temu podejściu możliwe stało się nie tylko odtworzenie struktury społecznej ówczesnych elit władzy, lecz także ukazanie ich rzeczywistej roli w procesach politycznych i ustrojowych epoki. Recenzenci rozprawy podkreślali, że przyniosła ona nie tylko rehabilitację, lecz wręcz renesans badań genealogicznych, a zastosowana przez Bieniaka metoda — jak wielokrotnie zaznaczano — nadała dziejom Polski średniowiecznej nową głębię i wyrazistość.

Janusz Bieniak był badaczem wszechstronnym, łączącym rozległą wiedzę z różnych dziedzin mediewistyki — historii politycznej, społecznej, źródłoznawstwa oraz nauk pomocniczych historii. Szczególną wagę przywiązywał do wykorzystania tych ostatnich, zwłaszcza dyplomatyki, genealogii i heraldyki, traktując je jako istotne narzędzia pogłębionej analizy struktur władzy oraz zjawisk politycznych w średniowieczu. W swoich studiach zajmował się również stosunkami polsko-krzyżackimi, ze szczególnym uwzględnieniem procesów polsko-krzyżackich toczonych przed przedstawicielami kurii papieskiej w XIV stuleciu. Istotnym obszarem jego badań były także struktury społeczeństwa średniowiecznego — elity władzy świeckiej i duchownej — których mechanizmy działania i wzajemne relacje poddawał wnikliwej analizie.

Znaczącą część jego dorobku stanowiły publikacje z zakresu źródłoznawstwa i dyplomatyki, w których dokumenty traktował nie tylko jako nośniki informacji administracyjnej, ale również źródła przekazu politycznego. Przed uzyskaniem tytułu profesora nadzwyczajnego opublikował łącznie 148 prac, w tym 20 samodzielnych rozpraw naukowych o szerszym zakresie.

Mimo tak znaczącego dorobku i uznania w środowisku akademickim procedura przyznania mu tytułu profesora nadzwyczajnego napotkała przeszkody natury pozamerytorycznej, co spowodowało wyraźne opóźnienie całego procesu. Wniosek nominacyjny został skierowany do Ministerstwa Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki już w czerwcu 1978 r., jednak — mimo kilku interwencji — sprawę sfinalizowano dopiero po czterech latach. Tytuł profesora nadzwyczajnego został mu ostatecznie nadany w sierpniu 1982 r.[6] Profesurę zwyczajną uzyskał 1 lutego 1990 r.

Wyniki swoich badań Janusz Bieniak rozwijał w kolejnych publikacjach, w tym w cyklu artykułów monograficznych publikowanych pod wspólnym tytułem *Polska elita polityczna XII wieku* w *Społeczeństwie Polski średniowiecznej*. Ta seria rozpraw, kontynuująca wątki podjęte w pracy doktorskiej, została uznana za próbę nowego, syntetycznego spojrzenia na genezę rozbicia dzielnicowego oraz rolę elit politycznych w tym procesie.

Ważne miejsce w zainteresowaniach naukowych Profesora Bieniaka zajmowały ziemia kujawska i sąsiadujące z nią obszary, którym poświęcił kilkanaście szkiców i artykułów. Jego dorobek postrzegano jako oryginalny zarówno pod względem metodologicznym, jak i faktograficznym — cechujący się nowatorstwem, erudycją oraz trwałością uzyskanych rezultatów. Wynikało to z umiejętnego wykorzystywania nauk pomocniczych historii, które potrafił harmonijnie i twórczo łączyć z analizą dziejów społecznych, politycznych i ustrojowych Polski w XII–XV w.

Na początku 1999 r. Janusz Bieniak przeszedł na emeryturę, jednak mimo formalnego zakończenia aktywności zawodowej, aż do 2001 r. nie zaprzestał pracy dydaktycznej prowadząc seminarium magisterskie oraz zajęcia ze studentami.

Wyjątkowe miejsce w jego dorobku zajmują hasła biograficzne opracowane dla *Polskiego słownika biograficznego*. Poświęcone wybitnym postaciom epoki średniowiecza, stanowią dziś wzorzec najwyższych standardów warsztatu biograficznego, często przywoływany przez młodszych mediewistów jako punkt odniesienia. Profesor Bieniak przygotowywał je z niezwykłą starannością, traktując każde hasło jak „miniaturową" monografię — bogatą w kontekst źródłowy, precyzyjnie osadzoną w realiach epoki i opartą na rzetelnej analizie dostępnych materiałów i literatury, precyzyjną faktograficznie, a zarazem syntetycznie przedstawiającą bohatera biogramu w szerszym kontekście społecznym, politycznym i kulturowym.

Dorobek naukowy Profesora cechował wyjątkowo wysoki poziom merytoryczny i metodologiczny. Wyróżniał się doskonałym warsztatem badawczym obejmującym zarówno znakomite kompetencje heurystyczne, jak i mistrzowską krytykę źródeł oraz wyjątkową intuicję historyczną. Charakteryzowała go rozległość zainteresowań przy jednoczesnym, konsekwentnym ukierunkowaniu na dzieje Polski XII–XV w. oraz na nauki pomocnicze historii[7]. Uchodził za wybitnego znawcę dziejów polskiego rycerstwa i możnowładztwa w średniowieczu, a także za jednego z czołowych badaczy heraldyki polskiej tego okresu.

Nie ulega wątpliwości, że na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. Profesor Bieniak zainicjował powrót do zarzuconych po 1945 r. badań genealogicznych w Polsce, nadając im nowy, krytyczny charakter. W 1973 r. opublikował rozprawę, pt. *Rody rycerskie jako czynnik struktury społecznej w Polsce XIII–XV w. — uwagi problemowe*, która zapoczątkowała zakrojony na szeroką skalę program badań personalnych nad społeczeństwem średniowiecznym. Kluczową rolę w tym podejściu odegrały studia genealogiczno-heraldyczne i prozopograficzne wykorzystywane jako narzędzia poznawcze służące odtworzeniu struktury społecznej klasy panującej w średniowiecznym państwie polskim, a fundament całej późniejszej pracy Profesora stanowiła genealogia, której celem było „likwidowanie anonimowości społeczeństwa średniowiecznego, a więc zastępowanie społecznej mgławicy społecznym konkretem"[8].

Od 1976 r. Janusz Bieniak przez kolejne ćwierć wieku kierował zespołem badawczym „Związki rodowe i terytorialne Polski średniowiecznej", funkcjonującym przy UMK i skupiającym historyków kilku pokoleń, reprezentujących różne ośrodki akademickie w Polsce. Powstanie i działalność zespołu stanowiły wyraz uznania dla zaangażowania oraz dorobku Docenta Bieniaka w badaniach nad społecznymi podstawami władzy w Polsce średniowiecznej, jego wkładu w rozwój ogólnopolskich studiów prozopograficznych i genealogicznych oraz sformułowanie spójnego programu badawczego. Efektem pracy zespołu było m.in. zorganizowanie w latach 1980–2001 siedmiu ogólnopolskich konferencji naukowych pod wspólnym tytułem „Genealogia", którym towarzyszyły publikacje referatów[9].

Wypada zauważyć, że w dziejach powojennej historiografii polskiej niewielu jest uczonych, którzy stworzyli własną szkołę badawczą.

O trwałości i znaczeniu dorobku Janusza Bieniaka świadczy i to, że spośród dziewięciu jego doktorantów aż ośmiu obroniło prace doktorskie i prowadzi badania na polskich uniwersytetach, wychowując kolejne pokolenia historyków. Przez wiele lat związany z UMK wypromował 99 magistrów, a jako recenzent uczestniczył w dziesiątkach przewodów doktorskich, habilitacyjnych i postępowaniach profesorskich w całej Polsce.

Jego teksty, pisane doskonałą polszczyzną, odznaczały się precyzją, rzeczowością i znakomitą dokumentacją opartą na starannie dobranych, często niepublikowanych źródłach. Nie ufał cudzym przekładom i sam starał się wprowadzać nowe lekcje tłumaczeń tekstów źródłowych z początków polskiej państwowości, w tym np. *Kroniki* Galla Anonima, którą, z przekory i dla przyjemności, przełożył wierszem.

Jego dorobek naukowy z lat 1953–2017 obejmuje ponad 300 publikacji, w tym siedem książek, kilkadziesiąt artykułów oraz 116 biogramów do średniowiecznej części *Polskiego słownika biograficznego*, nie licząc haseł pomniejszych zamieszczonych w *Słowniku starożytności słowiańskich*.

Należy jeszcze wspomnieć o działalności edytorskiej Janusza Bieniaka oraz pracach pokrewnych. W 1973 r. zorganizował zespół opracowujący „Kodeks dyplomatyczny Kujaw i ziemi dobrzyńskiej", do którego z akrybią gromadził

przez kolejne lata materiał dyplomatyczny. Nie udało się pracy ukończyć, nad czym bolał, nie znajdując naśladowców i kontynuatorów.

Wspólnie z Sobiesławem Szybkowskim opracował *Urzędników kujawskich i dobrzyńskich XII–XV wieku. Spisy* (Kórnik 2014), za które obaj autorzy otrzymali pierwszą Nagrodę „Studiów Źródłoznawczych" im. Stefana K. Kuczyńskiego za rok 2015 w kategorii: Edycje źródłowe i pomoce naukowe. Jego ostatnia książka, *Zarębowie i Nałęcze a królobójstwo w Rogoźnie* (Warszawa 2018), została wyróżniona tą samą nagrodą za rok 2019 w kategorii: Książka z zakresu źródłoznawstwa i nauk pomocniczych historii[10].

Pod koniec życia Profesor Bieniak wyrażał przekonanie, że nie zdoła już opracować monografii rodu Łabędziów, któremu poświęcił wiele lat badań. Tuż przed śmiercią zdążył jednak napisać przedmowę do książki Mirosława Dunin-Sulgostowskiego, *Ród Łabędziów — Piotr Włostowic i jego descendenci do schyłku XV wieku*, która ukazała się w pierwszej połowie 2026 r. Był to jego ostatni wkład w rozwijane przez dekady studia nad polskim możnowładztwem[11].

Od 1983 r. pełnił funkcję przewodniczącego Komisji Genealogii i Heraldyki Polskiego Towarzystwa Historycznego, a w 1988 r. został jednym z wiceprezesów Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. Był też członkiem korespondentem Sociedad Argentina de Historiadores oraz Instituto Argentino de Ciencias Genealógicas.

W latach 1984–1985 pełnił funkcję zastępcy dyrektora ds. nauczania w Instytucie Historii i Archiwistyki UMK, a w okresie 1986–1997 kierował Zakładem Nauk Pomocniczych Historii. Wcześniej, w latach 1970–1975, był opiekunem biblioteki tego instytutu. Od 1972 r. zasiadał w Radzie Naukowej *Polskiego słownika biograficznego*. Od 1962 r. był członkiem Towarzystwa Naukowego w Toruniu, a od 2022 r. jego członkiem honorowym. Od 1991 r. należał do Włocławskiego Towarzystwa Naukowego, a od 1977 r. był również członkiem komitetu redakcyjnego „Zapisek Kujawsko-Dobrzyńskich". Działał w Polskim Związku Katolicko-Społecznym (wiceprzewodniczący Rady Programowej), Klubie Inteligencji Katolickiej w Toruniu (wiceprezes w latach 1969–1970, prezes 1970–1973) oraz Niezależnym Samorządnym Związku Zawododowym „Solidarność". W latach 1986–1989 zasiadał w Radzie Konsultacyjnej przy Przewodniczącym Rady Państwa jako reprezentant środowisk katolickich. W maju 1986 r. został powołany do resortowej Komisji Ocen Badań Podstawowych w dziedzinie nauk humanistycznych. Za swoją działalność naukową i społeczną był wielokrotnie nagradzany. Otrzymał m.in. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski (1998), został członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Heraldycznego (1994) oraz laureatem medalu „Lux et Laus" przyznanego w 2009 r. przez Stały Komitet Mediewistów Polskich za wybitne osiągnięcia w badaniach nad funkcjonowaniem elit w Polsce dzielnicowej i średniowiecznej.

Niekiedy określał siebie jako człowieka minionego stulecia, co odzwierciedlało jego przywiązanie do tradycyjnych wartości: wychowania, kultury osobistej i szacunku dla innych, przejawianych zarówno w życiu zawodowym, jak i prywatnym[12]. Jako wybitny dydaktyk odznaczał się wymagającym, lecz

sprawiedliwym podejściem do studentów. Jego wykłady — jasne, logiczne i pełne erudycyjnych odniesień — przyciągały wielu słuchaczy. Dla swoich uczniów uosabiał zarówno wykładowcę, jak i Mistrza — będąc autorytetem naukowym i moralnym. Wymagający od siebie i innych, skromny, prawy i serdeczny, inspirował, dzielił się wynikami kwerend i subtelnie, lecz celnie wskazywał właściwy kierunek badań. Znajdował czas nie tylko na dyskusje naukowe, ale również na rozmowy o zdrowiu, sytuacji rodzinnej czy codziennych troskach uczniów. Był życzliwy, otwarty i pełen wyrozumiałości. Dzięki jego wsparciu i inspiracji wielu młodych historyków odkryło swoją pasję badawczą i podjęło drogę naukową, którą on sam przecierał z niezwykłą konsekwencją, wiedzą i pokorą. Imponował ogromną erudycją, wielką kulturą osobistą i swobodą, z jaką zgłębiał różne epoki historyczne. Otaczała go powszechna sympatia będąca wyrazem nie tylko uznania dla jego dorobku naukowego i dydaktycznego, lecz także podziwu dla jego osobowości, cnót i postawy życiowej.

W grudniu 1950 r. ożenił się ze Stefanią Szczepkowską, absolwentką pedagogiki na UMK, córką Józefa Szczepkowskiego — superintendenta Kościoła Metodystycznego w PRL oraz organizatora studiów anglistycznych na nowo powstałej toruńskiej uczelni. Z tego małżeństwa miał troje dzieci: syna Bogusława (ur. 1952) oraz córki — Wisławę (ur. 1955) i Zofię (1957–2023), zamężną Gałązka. Doczekał się również czworga wnuków i prawnuków. Był człowiekiem głęboko oddanym rodzinie. To dzięki wsparciu najbliższych wybitny uczony, choć w codziennym życiu niepraktyczny, mógł poświęcić się badaniom i osiągnąć doskonałość naukową.

Anna Supruniuk
(*Toruń*)

---

[1] Karta rejestracyjna dla osób zamierzających po raz pierwszy starać się o przyjęcie na Uniwersytet, Archiwum Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (dalej: AUMK), Teczka studencka — Janusz Bieniak, sygn. 385, k. 2.

[2] Życiorys, Toruń, 28 VIII 1952, AUMK, Akta doktorskie — Janusz Bieniak, sygn. H-30/20, k. 65v–66; Sprawy związane z aspiranturą — rezygnacja, Toruń, 14 X 1952, ibidem, k. 78–79.

[3] Życiorys, Toruń, 1 IV 1968, AUMK, Przewód habilitacyjny dr. Janusza Bieniaka, sygn. WH-31/24, k. 2–5.

[4] Protokół z posiedzenia naukowego Rady Wydziału Humanistycznego UMK w dniu 19 grudnia 1960 r., AUMK, Akta doktorskie — Janusz Bieniak, sygn. H-30/20, k. 7–8.

[5] Prof. dr hab. J. Bieniak, Autoreferat dotyczący pracy naukowej i dydaktycznej, [1989], AUMK, Nadanie tytułu profesora zwyczajnego prof. dr hab. Januszowi Bieniakowi 1989–1991, sygn. WH-174/29, k. 2–4.

[6] Sprawa profesury nadzwyczajnej dla doc. J. Bieniaka, AUMK, Akta kadrowe — prof. dr hab. Janusz Bieniak (1.03.1958 — 15.08.2001), sygn. K-90/2, k. 31, 32, 39, 43, 47–50, 133–142.

[7] Z. Piech, *Profesor Janusz Bieniak i nauki pomocnicze historii*, St. Źr. 56, 2018, s. 15–22.

[8] Najpełniejsze i najdojrzalsze refleksje nad badaniami genealogicznymi, heraldycznymi i prozopograficznymi zawarł w rozprawie *Knight Clans in Medieval Poland*, w: *The Polish Nobility in the Middle Ages. Anthologies*, red. A. Gąsiorowski, Wrocław 1984, s. 123–176.

[9] Z. Piech, op. cit., s. 18–19; A. Supruniuk, *Prof. Janusz Bieniak — 90. urodziny*, „Głos Uczelni" 26, 2017, 10, s. 27–28.

[10] *Nagroda „Studiów Źródłoznawczych" im. Stefana Krzysztofa Kuczyńskiego za rok 2019*, St. Źr. 58, 2020, s. 10. Wcześniej wspólnie z Alicją Szymczakową opracował: *Urzędnicy łęczyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII–XV wieku. Spisy*, Wrocław 1985. Jan Tęgowski w recenzji ostatniej książki Profesora, poświęconej Zarębom i Nałęczom, podkreślił misterny warsztat naukowy autora, uznając tę publikację za znakomity przykład analizy źródłoznawczej — opartej na źródłach pisanych, w tym także uznanych za falsyfikaty — oraz świadectwo wnikliwych studiów prozopograficznych, J. Tęgowski, *Janusz Bieniak, Zarębowie i Nałęcze a królobójstwo w Rogoźnie*, „Zapiski Historyczne" 84, 2019, 4, s. 245–252.

[11] M. Dunin-Sulgowski, *Ród Łabędziów. Piotr Włostowic i jego descendenci do schyłku XV wieku*, konsultacja naukowa prof. Janusz Bieniak, Ostróda 2026.

[12] A. Supruniuk, J. Wroniszewski, *90. urodziny Profesora Janusza Bieniaka. Laudacja*, St. Źr. 56, 2018, s. 13–14. Zob. też: J. Wroniszewski, *Profesor Janusz Bieniak*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego" 21 (23), 2022, s. 273–280 (numer specjalny wydany z okazji 95. rocznicy urodzin prof. J. Bieniaka).